

کارکردهای دانشگاه از دیدگاه دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد اردبیل

یوسف نامور^{۱*}، اعظم راستگو^۱، صدرالدین ستاری^۱

(۱) عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد اردبیل

*نویسنده مسؤل: yosefy650@yahoo.com

تاریخ دریافت مقاله ۹۳/۸/۲۱ تاریخ آغاز بررسی مقاله ۹۳/۱۰/۲۶ تاریخ پذیرش مقاله ۹۳/۱۲/۵

چکیده

این تحقیق با هدف بررسی کارکردهای دانشگاه از دیدگاه دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد اردبیل انجام شد. روش تحقیق از نوع پیمایشی است جامعه آماری این تحقیق کلیه دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد اردبیل می باشد. ۵۱۴ نفر از دانشجویان با روش نمونه گیری طبقه ای انتخاب شدند. اطلاعات لازم برای پاسخ به سوالات پژوهش با استفاده از پرسشنامه محقق ساخته جمع آوری شد و داده ها با استفاده از آمار توصیفی و آمار استنباطی و از طریق نرم افزار SPSS تجزیه و تحلیل گردید. نتایج این تحقیق نشان داد که: کارکردهای موجود دانشگاه از دید دانشجویان پایین تر از میانگین ارزیابی شد. همچنین دانشجویان دانشگاه کارکردهای مطرح شده را برای دانشگاه مطلوب، مهم ارزیابی کردند. از دیدگاه دانشجویان دانشگاه بین وضع موجود و وضع مطلوب فاصله و شکاف معناداری وجود دارد. از دیدگاه دانشجویان دانشگاه تولید دانش اولین اولویت و توسعه فرهنگی و انتقال میراث فرهنگی آخرین اولویت در کارکرد دانشگاه مطلوب را داراست.

کلید واژگان: کارکردها، دانشگاه، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اردبیل

مقدمه

مانند تربیت علمی دانشجویان، توجه به رویکردهای چند رشته ای و میان رشته ای، گسترش آموزش مداوم، پاسخگویی به نیازهای علمی و غیره است که لازم است در رسالتهای خود در نظر گیرند؛ به علاوه، هر دانشگاه مفهومی خاص دانشگاه و مفهومی چند معنایی است که در پیوستاری قرار می گیرند که نوع نگاه به آن نیز می تواند ویژگیها و کارکردهای متفاوتی را دربر گیرد (یمینی، ۱۳۸۲). کثر و هانی (۱۹۹۲) نقش ها و کارکردهای آموزش عالی در سطح بین المللی را بدین شرح برشمرده اند: کارکرد آموزشی، کارکرد پژوهشی، کارکرد خدماتی، کارکرد انتشاراتی و کارکرد رشد حرفه ای. بر اساس دیدگاه کارکردگرایی پاسونز دانشگاه دارای سه کارکرد اساسی در جامعه است: تربیت نیروی انسانی متخصص و ماهر، خلق و توسعه تکنولوژی و توسعه دانشهای بنیادی در جامعه (ابراهیمی و همکاران، ۱۳۸۷، به نقل از یمینی، ۱۳۸۸). دانشگاه در آغاز هزاره سوم با چالش های بزرگی نیز

دانشگاه بعنوان یک نظام، در نظام های کلان اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی جامعه محاط است که هم از آنها تأثیر می پذیرد و هم بر آنها تأثیر می گذارد و در واقع زیر نظامی از نظام آموزش عالی است و بعنوان یک سازمان آموزش عالی دارای وظایف و کارکردهایی است که در رسالتهای و مأموریت های آموزش عالی برای آن تعیین شده است. نظام های آموزش عالی به عنوان بارزترین نمود سرمایه گذاری نیروی انسانی، نقش اصلی را در تربیت و تامین نیروی انسانی کارآمد جامعه برعهده دارد (معروفی و همکاران، ۱۳۸۶). از آنجا که دانشگاه ها نهادی متفکر، آگاه و نوآور در جامعه محسوب می شود، انتظار می رود که با انجام وظایف و رسالت های خود بتواند گام های موثری در تحقق آرمان های جامعه برداشته و همواره کشور را به سمت پیشرفت رهنمون سازد (نصر و حسینی، ۱۳۸۴). امروزه هر دانشگاهی دارای رسالت های جهان شمولی

۲) انتقال، تبیین و اشاعه سنت فرهنگی جامعه
 ۳) شکل دادن خود آگاهی سیاسی دانشجویان
 دانشگاه جدید نقش مهمی در تقویت حوزه عمومی نیز بر
 عهده دارد. به عقیده دلانتي « نقش دانشگاه این نیست که
 رهبری معنوی، فرهنگی یا سیاسی جامعه را بر عهده بگیرد
 بلکه وظیفه دارد مجاری ارتباط در جامعه را بگشاید.
 دانشگاه به عوض آن که جایی برای اجماع کردن باشد باید
 در جهت تقویت حوزه عمومی عمل کند» (دلانتي، ۲۰۰۲،
 ص ۷، به نقل از کلدی و فلاح مین باشی، ۱۳۸۸).

تحقیقی با عنوان ارزشیابی کیفیت خدمات مراکز آموزشی
 دانشگاه پیام نور استانهای آذربایجان شرقی و غربی از
 دیدگاه دانشجویان توسط زوار، بهرنگی، عسگریان و
 نادری (۱۳۸۶) انجام شده است. هدف از این مطالعه
 ارزشیابی کیفیت خدمات مراکز آموزشی دانشگاه پیام نور
 استانهای آذربایجان شرقی و غربی است. در این پژوهش
 در خصوص چگونگی خدمات مراکز آموزشی از ۳۸۴ نفر
 دانشجو با استفاده از الگوی سروکوال داده های لازم در دو
 زمینه ادراک و انتظار گردآوری شد. تحلیل داده های به
 دست آمده حاکی از آن است که میانگین شکاف ادراک و
 انتظار دانشجویان از کیفیت خدمات مراکز آموزشی در همه
 مولفه ها و ابعاد الگو منفی است و در آزمون t در سطح
 ۰/۰۰۱ معنی دار است و این نشان می دهد که دانشجویان
 از کیفیت خدمات مراکز آموزشی دانشگاه پیام نور راضی
 نیستند و در ضمن، میانگین کل ادراک دانشجویان ۲/۶۸
 درصد (زیر متوسط) و انتظار آنها ۴/۴۴ درصد (بالای زیاد)
 است. همچنین، در مقایسه جنسیت و سال تحصیل (دوم و
 چهارم) دانشجویان تفاوتی در چگونگی کیفیت خدمات
 وجود نداشت و در بین رشته تحصیلی دانشجویان فقط
 سطح نارضایتی دانشجویان رشته کامپیوتر نسبت به سایر
 دانشجویان در آزمون f معنی دار بوده است.

براساس پژوهش کلدی و فلاح مین باشی (۱۳۸۸) ارزیابی
 دانشجویان در خصوص کارکردهای اجتماعی و فرهنگی
 دانشگاه در سطح نسبتاً خوبی بوده است، بطوریکه بین

روبروست که از جمله آن می توان به محیط دستخوش
 تغییر، رسالت ها، جهانی سازی و فناوریهای جدید اشاره
 کرد. از سوی دیگر، دانشجویان دانشگاه مشتریان اصلی
 دانشگاه هستند بنابراین نظر آنها بایستی در شکل دهی
 برنامه ها و کارکردهای دانشگاه دخیل باشد. از این رو،
 جامعه دانشگاهی باید وضعیت موجود را بازبینی کنند، و
 نظر دانشجویان را نسبت به کارکردهای موجود دانشگاه
 بررسی کند و همچنین چالشهای آینده را بیابند و نظر
 دانشجویان نسبت به کارکردهای دانشگاه مطلوب بررسی
 شود و برای رویارویی با آنها ابتکارهای نوید بخش فراهم
 شود.

کوک، داگلاس و مک کلند^۱ (۲۰۰۸) در مقاله ای
 دانشگاههای انگلیس را براساس سن و زمان تأسیس و
 کارکردهای آن به دانشگاه های سنتی و دانشگاه های جدید
 تقسیم کرده اند. همچنین از مفهوم هایی مانند دانشگاه
 همچون قلعه، دانشگاه همچون سوپر مارکت، دانشگاه
 همچون کارخانه و دانشگاه همچون میدان شهری (یزدان
 پور، ۱۳۸۷) برای دانشگاه ها استفاده شده است.

همچنین از نگاه بورديو می توان گفت آموزش وسیله ای
 است که جامعه مدرن برای انتقال سرمایه فرهنگی اختراع
 کرده است. از این نظر، آموزش و به ویژه آموزش عالی بر
 تثبیت مکانیسم های انتخاب، مشروعیت بخشیدن و اعتبار
 بخشیدن تمرکز دارد و تربیت اخلاقی، احترام به آزادی،
 حرمت فرد و انضباط به منظور ایجاد نظم و وفاق اجتماعی
 مهم تلقی می شود.

یورگن هابرماس جامعه شناس معاصر نیز مسئولیت یا
 رسالت خطیر را بر عهده دانشگاههای امروزی می داند: (۱)
 تضمین اینکه فارغ التحصیلان دانشگاهها از حداقل ویژگی
 های لازم در حوزه توانایی های فوق کارکردی یا خارج از
 حد وظیفه برخوردار باشند (منظور از فوق کارکردی و خارج
 از حد وظیفه تمامی مسئولیت ها و رفتارهای مربوط به پی
 گیری یک حرفه تخصصی است که به تنهایی در دانش و
 مهارت های حرفه ای - تخصصی یافت نمی شود)

اگر دانشگاه همواره می بایستی از پویایی، تحرک و قابلیت انعطاف برخوردار باشد، در عصر تحولات پرشتاب کنونی، این ضرورت خود را به صورتی مضاعف نشان می دهد (فراستخواه، ۱۳۸۸، ۱۹۲). بنابراین شناسایی اولویت کارکردهای مطلوب دانشجویان برای برنامه ریزی آینده ضروری به نظر می رسد. از سوی دیگر، با توجه به اینکه دانشگاه آزاد یک موسسه خصوصی و خودگردان هست بنابراین در صورت عدم توجه به انتظارات دانشجویان، آنها را از دست خواهند داد. بنابراین لازم است انتظارات آنها از کارکردهای دانشگاه شناسایی شود.

تحقیق حاضر در پی بررسی پرسشهای زیر می باشد: آیا کارکردهای موجود و مطلوب دانشگاه از دیدگاه دانشجویان دختر و پسر در هر دو دانشگاه متفاوت است؟ آیا بین کارکردهای موجود و کارکردهای دانشگاه مطلوب شکاف و فاصله وجود دارد یا نه؟ اولویت بندی کارکردهای موجود و مطلوب از دیدگاه دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد اردبیل چگونه است؟

روش شناسی تحقیق

روشهای تحقیق را بر اساس دو ملاک می توان تقسیم کرد: (۱) هدف تحقیق. (۲) روش گردآوری داده های تحقیق (سرمد و همکاران، ۱۳۸۶). تحقیق حاضر بر اساس ملاک هدف تحقیق، از نوع تحقیق کاربردی؛ و بر اساس ملاک نحوه گردآوری داده ها، تحقیق توصیفی از نوع پیمایشی می باشد. قلمرو مکانی تحقیق دانشگاه آزاد اسلامی واحد اردبیل و قلمرو زمانی تحقیق سال تحصیلی ۹۲-۹۱ می باشد.

جامعه آماری این تحقیق شامل کلیه دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد اردبیل در سال تحصیلی ۹۲-۹۱ در این دانشگاه تحصیل می کنند، می باشد. تعداد دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد اردبیل تقریباً ۱۰۷۵۰ نفر می باشد. ۵۱۴ نفر از دانشجویان با روش نمونه گیری تصادفی طبقه ای انتخاب شد.

سرمایه فرهنگی و سن، مقطع تحصیلی و نیز رشته تحصیلی دانشجویان رابطه معناداری نشان داده می شود. همچنین بین تعالی معنوی و سن و رشته تحصیلی نیز رابطه معناداری وجود دارد.

تحقیق با عنوان تصویر دانشجویان از دانشگاه پیام نور و کارکردهای آن (مورد دانشگاه پیام نور مرکز تهران) (۱۳۸۹) توسط یمنی دوزی و عیسی ثمری انجام شده است. نتایج این تحقیق نشان می دهد انتظارات دانشجویان از دانشگاه پیام نور با کارکردهای تعریف شده برای این دانشگاه متفاوت است. در مورد کارکردهای دانشگاهی، با تحلیل محتوای پاسخ های دانشجویان ۱۸ عامل اساسی شناسایی شد. نتایج تحلیل آماری آنها بیانگر تفاوت معنادار بین نظرات دانشجویان به تفکیک متغیرهای جنسیت و گروه تحصیلی در مورد این عوامل بوده و بین نظرات آنان در متغیر رده های سنی تفاوت معنی دار مشاهده نشد. بررسی مقایسه ای کارکردهای دانشگاه مطلوب دانشجویان و کارکردهای منظور شده برای دانشگاه پیام نور نشان می دهد تصویر دانشجویان از عوامل (کارکردهای) دانشگاه مطلوب با کارکردهای دانشگاه پیام نور متفاوت است.

روت و همکاران^۱ (۲۰۰۸) در تحقیق با عنوان اهداف در آموزش عالی، برای اولین بار به مقابله با جنبه های مختلف تدریس و یادگیری در آموزش عالی، مانند یادگیری دانشجویان و تفاوت های فردی، روش تدریس و تکنیک های آموزشی جدید پرداختند. در این پژوهش، به بررسی چهار هدف کلی در آموزش عالی و ارتباط آنها با تکنیک های ارزیابی و روش تدریس پرداخته شده است. محققان اذعان دارد که برخی از تغییرات اخیر برنامه های درسی و روش تدریس از برخی ملاحظات اهداف آموزش دانشگاه ها به وجود می آیند، اما این تلاش نشان می دهد که تجزیه و تحلیل دقیق تر از مقاصد و اهداف در آموزش نه تنها می تواند سودآور باشد، بلکه به زودی به امری ضروری تبدیل خواهد شد.

1 Ruth, et al.

در تحقیق حاضر برای گردآوری داده های مورد نیاز از پرسشنامه استفاده شد. این پرسشنامه قبلا توسط ثمری و یمینی مورد استفاده قرار گرفته است. روایی ابزارهای استفاده شده با استفاده از نظر متخصصان، و پایایی نیز بر اساس روش آلفای کرونباخ محاسبه شد و میزان پایایی ابزار ۹۱٪ بدست آمد که پایایی مطلوب است.

یافته های پژوهش

یافته های توصیفی و استنباطی حاصل از پژوهش حاضر به شرح زیر می باشد. آزمودنیهای این پژوهش بر اساس میزان فراوانی و درصد فراوانی جنسیت شرکت کنندگان در جدول زیر آمده است.

جدول ۱. توزیع فراوانی و درصد فراوانی نمونه آماری به تفکیک دانشگاه محل تحصیل

دانشگاه آزاد اسلامی واحد اردبیل	
دختر	۲۶۸
پسر	۲۵۱

جدول ۲. مقایسه کارکردهای مطلوب دانشگاه از دیدگاه دانشجویان دختر و پسر در دانشگاه آزاد اسلامی

کارکردهای دانشگاه	جنسیت	تعداد	میانگین	انحراف معیار	میزان تی	درجه آزادی	معنی داری
تولید دانش	دختر	264	4.2652	.96997	1.105	512	.270
	پسر	250	4.1720	.93912	1.106	511.746	.269
توسعه و انتقال نوآوری و فناوری	دختر	265	3.9925	.99237	-0.867	510	.386
	پسر	247	4.1781	3.33262	-0.842	286.519	.401
آموزش و افزایش دانش و اطلاعات دانشجویان	دختر	259	4.1236	.96055	.618	497	.537
	پسر	240	4.0708	.94137	.619	495.436	.536
پاسخگویی به تقاضای اجتماعی	دختر	257	3.8949	1.01197	2.557	499	.011
	پسر	244	3.6516	1.11737	2.550	487.949	.011
توسعه مهارت‌های تخصصی برای کسب شغل جدید	دختر	262	4.0611	1.09514	2.133	507	.033
	پسر	247	3.8381	1.26157	2.124	487.690	.034
نشر دانش تولید شده	دختر	263	4.0000	.99234	1.483	506	.139
	پسر	245	3.8694	.99140	1.483	503.525	.139
ارائه خدمات مناسب به دانشجویان	دختر	261	4.0153	1.13669	1.312	507	.190
	پسر	248	3.8831	1.13752	1.312	505.636	.190
کارآفرینی و خلاقیت در دانشجویان	دختر	262	4.1298	1.03500	2.694	508	.007
	پسر	248	3.8750	1.10047	2.690	501.236	.007
ایجاد تفکر انتقادی و اندیشه ورزی در دانشجویان	دختر	261	4.0383	1.01454	3.089	504	.002
	پسر	245	3.7388	1.16521	3.076	484.556	.002
آموزش و توسعه مهارت‌های عمومی و مهارت‌های زندگی	دختر	264	3.8977	1.01367	2.350	506	.019
	پسر	244	3.6885	.99034	2.352	504.436	.019
پاسخگویی به نیازهای مختلف دانشجویان و رشد آنها	دختر	263	4.0380	1.06222	3.319	508	.001
	پسر	247	3.7126	1.15222	3.311	497.708	.001

ادامه جدول ۲. مقایسه کارکردهای مطلوب دانشگاه از دیدگاه دانشجویان دختر و پسر در دانشگاه آزاد اسلامی

کارکردهای دانشگاه	جنسیت	تعداد	میانگین	انحراف معیار	میزان تی	درجه آزادی	معنی داری
توسعه مهارتهای خودیادگیری و خودتنظیمی	دختر	265	3.9170	1.01162	2.508	509	.012
	پسر	246	3.6951	.98589	2.510	507.791	.012
توسعه فرهنگی و انتقال میراث فرهنگی	دختر	259	3.7066	1.09208	2.122	502	.034
	پسر	245	3.4980	1.11482	2.121	499.096	.034
توسعه آگاهیهای سیاسی اجتماعی	دختر	262	3.7748	1.08933	2.209	506	.028
	پسر	246	3.5569	1.13336	2.207	500.721	.028
سودمندی اقتصادی و توسعه توان اقتصادی	دختر	261	3.8621	1.09023	2.560	502	.011
	پسر	243	3.6049	1.16434	2.554	492.739	.011
افزایش رفاه و درآمد مناسب در جامعه	دختر	262	3.9542	1.13706	2.893	505	.004
	پسر	245	3.6531	1.20707	2.887	497.015	.004
توانایی تربیت نیروی انسانی مورد نیاز جامعه	دختر	260	4.0962	1.06288	1.663	502	.097
	پسر	244	3.9344	1.12024	1.660	495.329	.097
آماده کردن دانشجویان برای بازار کار و اشتغال	دختر	262	4.0267	1.21739	1.310	505	.191
	پسر	245	3.8816	1.27647	1.308	498.467	.192

جدول ۳. مقایسه کارکردهای موجود دانشگاه از دیدگاه دانشجویان دختر و پسر در دانشگاه آزاد اسلامی

کارکردهای دانشگاه	جنسیت	تعداد	میانگین	انحراف معیار	میزان تی	درجه آزادی	معنی داری
تولید دانش	دختر	267	2.9588	1.05941	.032	514	.975
	پسر	249	2.9558	1.05974	.032	511.476	.975
توسعه و انتقال نوآوری و فناوری	دختر	264	2.6932	1.00597	1.821	508	.069
	پسر	246	2.5325	.98404	1.823	506.797	.069
آموزش و افزایش دانش و اطلاعات دانشجویان	دختر	256	2.9102	.96392	-.411	496	.681
	پسر	242	2.9463	.99855	-.410	491.874	.682
پاسخگویی به تقاضای اجتماعی	دختر	259	2.5174	1.03555	.140	503	.888
	پسر	246	2.5041	1.09451	.140	497.325	.889
توسعه مهارتهای تخصصی برای کسب شغل جدید	دختر	266	2.4662	1.14298	1.376	510	.169
	پسر	246	2.3252	1.17453	1.374	504.384	.170
نشر دانش تولید شده	دختر	262	2.7481	.99303	1.277	508	.202
	پسر	248	2.6331	1.04088	1.276	502.771	.203
ارائه خدمات مناسب به دانشجویان	دختر	264	2.4508	1.12585	.009	511	.993
	پسر	249	2.4498	1.29145	.009	492.393	.993
کارآفرینی و خلاقیت در دانشجویان	دختر	265	2.4113	1.04114	.367	512	.713
	پسر	249	2.3775	1.04441	.367	509.810	.714
ایجاد تفکر انتقادی و اندیشه ورزی در دانشجویان	دختر	260	2.6500	1.12045	.662	505	.508
	پسر	247	2.5830	1.15830	.661	501.413	.509

ادامه جدول ۳. مقایسه کارکردهای موجود دانشگاه از دیدگاه دانشجویان دختر و پسر در دانشگاه آزاد اسلامی

کارکردهای دانشگاه		جنسیت تعداد میانگین انحراف معیار میزان تی درجه آزادی معنی داری					
آموزش و توسعه مهارت‌های عمومی و مهارت‌های زندگی	دختر	264	2.7500	1.05999	2.057	508	.040
	پسر	246	2.5569	1.05889	2.057	505.542	.040
پاسخگویی به نیازهای مختلف دانشجویان و رشد آنها	دختر	264	2.5000	1.11676	1.371	508	.171
	پسر	246	2.3659	1.08998	1.372	506.904	.171
توسعه مهارت‌های خودیادگیری و خودتنظیمی	دختر	266	2.5865	1.06135	-0.729	509	.467
	پسر	245	2.6980	2.23758	-0.710	342.078	.478
توسعه فرهنگی و انتقال میراث فرهنگی	دختر	261	2.5019	1.09413	2.281	506	.023
	پسر	247	2.2834	1.06336	2.283	505.639	.023
توسعه آگاهی‌های سیاسی اجتماعی	دختر	267	2.5243	1.01971	1.310	507	.191
	پسر	242	2.4050	1.03530	1.309	500.531	.191
سودمندی اقتصادی و توسعه توان اقتصادی	دختر	262	2.3969	1.09460	1.524	507	.128
	پسر	247	2.2510	1.06389	1.525	506.525	.128
افزایش رفاه و درآمد مناسب در جامعه	دختر	265	2.2604	1.10274	1.043	509	.297
	پسر	246	2.1626	1.00913	1.047	508.898	.296
توانایی تربیت نیروی انسانی مورد نیاز جامعه	دختر	265	2.5736	1.17553	-0.174	510	.862
	پسر	247	2.5911	1.10007	-0.174	509.991	.862
آماده کردن دانشجویان برای بازار کار و اشتغال	دختر	267	2.2360	1.17322	.178	513	.859
	پسر	248	2.2177	1.14220	.178	511.860	.858

جدول ۴-مقایسه کارکردهای موجود با مطلوب در دانشگاه آزاد اسلامی

کارکردهای دانشگاه		کارکرد تعداد میانگین انحراف معیار تفاوت میانگین میزان تی درجه آزادی معنی داری						
تولید دانش	موجود	522	2.9674	1.06816	-1.25862	-22.025	521	.000
	مطلوب	522	4.2261	.95315				
توسعه و انتقال نوآوری و فناوری	موجود	518	2.6274	.99621	-1.45946	-12.765	517	.000
	مطلوب	518	4.0869	2.40852				
آموزش و افزایش دانش و اطلاعات دانشجویان	موجود	494	2.9271	.98814	-1.19838	-19.556	493	.000
	مطلوب	494	4.1255	.93416				
پاسخگویی به تقاضای اجتماعی	موجود	504	2.5060	1.06823	-1.27579	-19.103	503	.000
	مطلوب	504	3.7817	1.06638				
توسعه مهارت‌های تخصصی برای کسب شغل جدید	موجود	516	2.3953	1.16198	-1.55426	-21.698	515	.000
	مطلوب	516	3.9496	1.18296				
نشر دانش تولید شده	موجود	511	2.6908	1.02052	-1.25832	-20.521	510	.000
	مطلوب	511	3.9491	.99279				
ارائه خدمات مناسب به دانشجویان	موجود	515	2.4330	1.21312	-1.53204	-21.020	514	.000
	مطلوب	515	3.9650	1.12918				

ادامه جدول ۴. مقایسه کارکردهای موجود با مطلوب در دانشگاه آزاد اسلامی

کارکرد	تعداد	میانگین	انحراف معیار	تفاوت میانگین	میزان تی	درجه آزادی معنی داری
کارآفرینی و خلاقیت در دانشجویان	موجود	518	2.3861	1.04334	-1.62741	517
	مطلوب	518	4.0135	1.07090	-25.380	517
ایجاد تفکر انتقادی و اندیشه ورزی در دانشجویان	موجود	509	2.6130	1.14393	-1.29862	508
	مطلوب	509	3.9116	1.08227	-18.643	508
آموزش و توسعه مهارت‌های عمومی و مهارت‌های زندگی	موجود	513	2.6550	1.06976	-1.15400	512
	مطلوب	513	3.8090	1.01673	-18.827	512
پاسخگویی به نیازهای مختلف دانشجویان و رشد آنها	موجود	514	2.4358	1.12076	-1.45525	513
	مطلوب	514	3.8911	1.11686	-21.023	513
توسعه مهارت‌های خودیادگیری و خودتنظیمی	موجود	519	2.6455	1.72130	-1.17726	518
	مطلوب	519	3.8227	.99583	-13.437	518
توسعه فرهنگی و انتقال میراث فرهنگی	موجود	509	2.3929	1.09528	-1.21807	508
	مطلوب	509	3.6110	1.12328	-18.387	508
توسعه آگاهی‌های سیاسی اجتماعی	موجود	513	2.4659	1.03423	-1.21248	512
	مطلوب	513	3.6784	1.11447	-19.252	512
سودمندی اقتصادی و توسعه توان اقتصادی	موجود	510	2.3333	1.09592	-1.41176	509
	مطلوب	510	3.7451	1.14290	-20.252	509
افزایش رفاه و درآمد مناسب در جامعه	موجود	514	2.2062	1.05791	-1.60700	513
	مطلوب	514	3.8132	1.18146	-23.095	513
توانایی تربیت نیروی انسانی مورد نیاز جامعه	موجود	512	2.5723	1.14277	-1.45117	511
	مطلوب	512	4.0234	1.09412	-21.175	511
آماده کردن دانشجویان برای بازار کار و اشتغال	موجود	517	2.2379	1.17280	-1.72727	516
	مطلوب	517	3.9652	1.24932	-23.015	516

خودتنظیمی»، «توسعه فرهنگی و انتقال میراث فرهنگی»، «توسعه آگاهی‌های سیاسی اجتماعی»، «افزایش رفاه و درآمد مناسب در جامعه» و «سودمندی اقتصادی و توسعه توان اقتصادی» وجود دارد. در بقیه کارکردهای دانشگاه مطلوب تفاوت معنادار بین دو جنس مشاهده نشد. لازم به ذکر است که در همه کارکردها میانگین دانشجویان دختر بیشتر از میانگین دانشجویان پسر است یعنی دانشجویان دختر به این کارکردها به عنوان کارکردهای مطلوب دانشگاه بیشتر تاکید دارند.

۱- آیا کارکردهای مطلوب دانشگاه از دیدگاه دانشجویان دختر و پسر متفاوت است؟
چنانکه در جدول فوق مشخص است تفاوت معناداری در برخی کارکردهای دانشگاه مطلوب از دیدگاه دانشجویان دختر و پسر دیده می شود این تفاوت معنادار در کارکردهای «پاسخگویی به نیازهای اجتماعی»، «توسعه مهارت‌های تخصصی برای کسب شغل جدید»، «کارآفرینی و خلاقیت در دانشجویان»، «ایجاد تفکر انتقادی و اندیشه ورزی در دانشجویان»، «آموزش و توسعه مهارت‌های عمومی و مهارت‌های زندگی»، «پاسخگویی به نیازهای مختلف دانشجویان و رشد آنها»، «توسعه مهارت‌های خودیادگیری و

جدول ۵- اولویت بندی کارکردهای دانشگاه مطلوب از دیدگاه دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی

اولویت	انحراف معیار	میانگین	تعداد	کارکردهای دانشگاه
اول	.95402	4.2229	525	تولید دانش
سوم	2.40165	4.0802	524	توسعه و انتقال نوآوری و فناوری
دوم	.94838	4.1018	511	آموزش و افزایش دانش و اطلاعات دانشجویان
پانزدهم	1.07226	3.7778	513	پاسخگویی به تقاضای اجتماعی
هشتم	1.18776	3.9482	521	توسعه مهارت‌های تخصصی برای کسب شغل جدید
نهم	.99629	3.9404	520	نشر دانش تولید شده
هفتم	1.14169	3.9520	521	ارائه خدمات مناسب به دانشجویان
پنجم	1.08205	4.0000	522	کارآفرینی و خلاقیت در دانشجویان
دهم	1.10102	3.8900	518	ایجاد تفکر انتقادی و اندیشه ورزی در دانشجویان
چهاردهم	1.01738	3.8000	520	آموزش و توسعه مهارت‌های عمومی و مهارت‌های زندگی
یازدهم	1.12756	3.8716	522	پاسخگویی به نیازهای مختلف دانشجویان و رشد آنها
دوازدهم	1.00729	3.8126	523	توسعه مهارت‌های خودیادگیری و خودتنظیمی
هیجدهم	1.12461	3.6047	516	توسعه فرهنگی و انتقال میراث فرهنگی
هفدهم	1.11892	3.6654	520	توسعه آگاهی های سیاسی، اجتماعی
شانزدهم	1.14493	3.7326	516	سودمندی اقتصادی و توسعه توان اقتصادی
سیزدهم	1.18496	3.8054	519	افزایش رفاه و درآمد مناسب در جامعه
چهارم	1.09350	4.0194	516	توانایی تربیت نیروی انسانی مورد نیاز جامعه
ششم	1.25060	3.9595	519	آماده کردن دانشجویان برای بازار کار و اشتغال

جدول ۶. اولویت بندی کارکردهای موجود دانشگاه از دیدگاه دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی

اولویت	انحراف معیار	میانگین	تعداد	کارکردهای دانشگاه
اول	1.06487	2.9677	527	تولید دانش
هفتم	.99775	2.6226	522	توسعه و انتقال نوآوری و فناوری
دوم	.98887	2.9333	510	آموزش و افزایش دانش و اطلاعات دانشجویان
نهم	1.06671	2.5145	517	پاسخگویی به تقاضای اجتماعی
سیزدهم	1.16533	2.4046	524	توسعه مهارت‌های تخصصی برای کسب شغل جدید
سوم	1.02012	2.6973	522	نشر دانش تولید شده
یازدهم	1.20874	2.4438	525	ارائه خدمات مناسب به دانشجویان
پانزدهم	1.04481	2.3897	526	کارآفرینی و خلاقیت در دانشجویان
ششم	1.14341	2.6281	519	ایجاد تفکر انتقادی و اندیشه ورزی در دانشجویان
چهارم	1.07193	2.6564	521	آموزش و توسعه مهارت‌های عمومی و مهارت‌های زندگی
دوازدهم	1.11903	2.4368	522	پاسخگویی به نیازهای مختلف دانشجویان و رشد آنها
پنجم	1.71609	2.6482	523	توسعه مهارت‌های خودیادگیری و خودتنظیمی
چهاردهم	1.08912	2.3988	519	توسعه فرهنگی و انتقال میراث فرهنگی
دهم	1.03198	2.4702	521	توسعه آگاهی های سیاسی، اجتماعی
شانزدهم	1.09592	2.3378	521	سودمندی اقتصادی و توسعه توان اقتصادی
هیجدهم	1.06187	2.2161	523	افزایش رفاه و درآمد مناسب در جامعه
هشتم	1.14941	2.5878	524	توانایی تربیت نیروی انسانی مورد نیاز جامعه
هفدهم	1.16944	2.2372	527	آماده کردن دانشجویان برای بازار کار و اشتغال

اطلاعات جدول فوق اولویت کارکردهای موجود دانشگاه از دیدگاه دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی را نشان می دهد براساس دیدگاه دانشجویان به همه کارکردهای دانشگاه کمتر از حد متوسط توجه می شود. در بین کارکردهای دانشگاه بیشترین توجه به «تولید دانش»، «آموزش و افزایش دانش و اطلاعات دانشجویان»، و «نشر دانش تولید شده» می شود و اولویت اول تا سوم را دارند و کمترین توجه به «سودمندی اقتصادی و توسعه توان اقتصادی»، «آماده کردن دانشجویان برای بازار کار و اشتغال» و «افزایش رفاه و درآمد مناسب در جامعه» می شود.

بحث و نتیجه گیری

هدف این تحقیق بررسی کارکردهای دانشگاه از دیدگاه دانشجویان دانشگاه آزاد می باشد. در راستای دست یافتن به این هدف پنج سوال تحقیق مطرح گردید و برای پاسخ به این سوالات از پرسشنامه دوسویه عوامل و کارکردهای دانشگاه استفاده شد این پرسشنامه از ۱۸ سوال دوسویه تشکیل شده است که در یک طرف وضعیت موجود بررسی می شود و در طرف دیگر دانشگاه مطلوب بررسی می شود. این پرسشنامه برای دانشجویان دانشگاه آزاد اجرا شد و اطلاعات مورد نیاز جمع آوری گردید. نتایج بدست آمده در این تحقیق نشان داد که کلیه کارکردهای موجود دانشگاه پایین تر از حد متوسط است و به همه کارکردهای دانشگاه مطلوب بیش از حد متوسط تاکید داشته اند. همچنین بین کارکردهای موجود و مطلوب فاصله معناداری وجود داشت. از نظر کارکردهای دانشگاه مطلوب بین دیدگاه دانشجویان دختر و پسر تفاوت معناداری وجود داشت و دانشجویان دختر به این کارکردها در دانشگاه مطلوب بیشتر از دانشجویان پسر تاکید داشتند. این کارکردها عبارتند از: کارکردهای «پاسخگویی به نیازهای اجتماعی»، «توسعه مهارتهای تخصصی برای کسب شغل جدید»، «کارآفرینی و خلاقیت در دانشجویان»، «ایجاد تفکر انتقادی و اندیشه ورزی در دانشجویان»، «آموزش و توسعه مهارتهای عمومی و مهارتهای زندگی»، «پاسخگویی به نیازهای مختلف

۲- آیا کارکردهای موجود دانشگاه از دیدگاه دانشجویان دختر و پسر متفاوت است؟

اطلاعات جدول فوق نشان می دهد که تفاوت معناداری بین دیدگاههای دانشجویان دختر و پسر در خصوص کارکردهای موجود دانشگاه وجود ندارد تنها در کارکرد «آموزش و توسعه مهارتهای عمومی و مهارتهای زندگی» و «توسعه فرهنگی و انتقال میراث فرهنگی» تفاوت معناداری بین دو جنس وجود دارد و در هر دو کارکرد زنان نمرات بیشتری نسبت به مردان داده اند، و بر این باورند که به این کارکردها در دانشگاهی که در آن درس می خوانند بیشتر توجه می شود اگر چه دیدگاه آنها هم از حد متوسط پایین تر است بقیه کارکردهای دانشگاه از دیدگاه دانشجویان دختر و پسر در دانشگاه آزاد اسلامی تفاوت معنی داری مشاهده نشد.

۳- آیا بین کارکردهای موجود و مطلوب دانشگاه از دیدگاه دانشجویان تفاوت معناداری وجود دارد؟

اطلاعات جدول فوق نشان می دهد که از دیدگاه دانشجویان بین کارکردهای موجود در دانشگاه و کارکرد مطلوب دانشگاه تفاوت معناداری وجود دارد. یعنی کارکردهای موجود دانشگاه بصورت معناداری با کارکردهای دانشگاه مطلوب تفاوت دارد.

۴- اولویت بندی کارکردهای دانشگاه مطلوب از دیدگاه دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی چگونه است؟

جدول فوق کارکردهای دانشگاه مطلوب از دیدگاه دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی را نشان می دهد «تولید دانش»، «آموزش و افزایش دانش و اطلاعات دانشجویان»، «توسعه و انتقال نوآوری و فناوری» از بالاترین اولویت برخوردار هستند و «سودمندی اقتصادی و توسعه توان اقتصادی»، «توسعه آگاهی های سیاسی، اجتماعی»، و «توسعه فرهنگی و انتقال میراث فرهنگی» از پایین ترین اولویت برخوردار هستند اولویت کارکردها در جدول مشخص شده است.

۵- اولویت بندی کارکردهای موجود دانشگاه آزاد اسلامی واحد اردبیل از دیدگاه دانشجویان چگونه است؟

آموزشی دانشگاه پیام نور استانهای آذربایجان شرقی و غربی از دیدگاه دانشجویان. پژوهش و برنامه ریزی در آموزش عالی، ۱۳(۴)، ۹۰-۶۷.

- سرمد، زهره؛ بازرگان، عباس، و الهه حجازی (۱۳۸۶). روشهای تحقیق در علوم رفتاری. تهران، نشر آگه.

- فراستخواه، مقصود (۱۳۸۸). دانشگاه و آموزش عالی: منظرهای جهانی و مسئله های ایرانی. تهران: نشر نی.

- کلدی، علیرضا و فلاح مین باشی، فاطمه (۱۳۸۸). بررسی کارکردهای اجتماعی و فرهنگی دانشگاه ها از نظر دانشجویان (مطالعه موردی: دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات). پژوهش نامه علوم اجتماعی، ۳(۱)، ۹۲-۷۳.

- معروفی، یحیی؛ کیامنش، علیرضا؛ مهرمحمدی، محمود؛ و مجید علی عسگری (۱۳۸۶). ارزشیابی کیفیت تدریس در آموزش عالی: بررسی برخی دیدگاهها. فصلنامه مطالعات برنامه درسی، سال اول، شماره ۵، صص ۱۱۲-۸۱.

- نصر، احمدرضا؛ حسینی، فهیمه (۱۳۸۴). تهیه، اعتبارسنجی و تدوین فرایند اجرای پرسشنامه های ارزیابی عملکرد مدیران گروههای آموزشی دانشگاه ها، ششمین کنفرانس بین المللی مدیران کیفیت، تهران.

- یمنی دوزی، محمد؛ و ثمری، عیسی (۱۳۸۹). تصویر دانشجویان از دانشگاه پیام نور و کارکردهای آن (مورد دانشگاه پیام نور مرکز تهران). فصلنامه انجمن آموزش عالی، ۳(۳)، ۳۷-۱.

- یمنی، محمد (۱۳۸۲). برنامه ریزی توسعه دانشگاهی: مفاهیم، تجارب و نظریه ها. تهران: انتشارات دانشگاه شهید بهشتی.

- یمنی، محمد (۱۳۸۸). رویکردها و چشم اندازهای نو در آموزش عالی. تهران: انتشارات پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی.

- Kok, K.; Douglas, A. & McClelland, B. (2008). Shifting higher education management: examining the organizational changes among various UK university types. The international journal of learning, Vol. 15 .

- Ruth, M. B. et al. (2008). Objectives in higher education (research into higher education monographs. Unpublished doctoral dissertation. University of Patras, Greece.

دانشجویان و رشد آنها»، «توسعه مهارتهای خودیادگیری و خودتنظیمی»، «توسعه فرهنگی و انتقال میراث فرهنگی»، «توسعه آگاهیهای سیاسی اجتماعی»، «افزایش رفاه و درآمد مناسب در جامعه» و «سودمندی اقتصادی و توسعه توان اقتصادی». همچنین در کارکردهای موجود بین دانشجویان دختر و پسر در کارکردهای «آموزش و توسعه مهارتهای عمومی و مهارتهای زندگی» و «توسعه فرهنگی و انتقال میراث فرهنگی» تفاوت معناداری وجود دارد. دانشجویان در دانشگاه مطلوب به تولید دانش بیشتری تاکید را دارند و کمترین تاکید را بر پاسخگویی به تقاضای اجتماعی داشتند. در کارکردهای موجود دانشگاه به تولید دانش بیشترین توجه و به کارکرد افزایش رفاه و درآمد مناسب در جامعه بیشترین توجه را داشتند.

با توجه به نتایج دانشگاه پیشنهادهایی به شرح زیر مطرح می شود:

- با توجه به اینکه دانشجویان معتقدند که به کارکردهای دانشگاه کمتر توجه می شود بنابراین به مسئولان دانشگاه توصیه می شود اقدامات موثر در خصوص توجه به کارکردهای دانشگاه را انجام دهند و در جهت ارتقای آن کارکردها تصمیمات موثری اتخاذ کنند

- پیشنهاد می شود به کارکردهایی که کمتر مورد توجه قرار گرفته است از جمله «ارائه خدمات مناسب به دانشجویان»، و ... از طریق برنامه ریزی و ایجاد بسترهای لازم بیشتر توجه شود.

- پیشنهاد می شود برای پر کردن شکاف بین وضع موجود و مطلوب برنامه ریزیهای استراتژیک برای دانشگاه صورت گیرد و سالانه وضعیت دانشگاه از نظر توجه به کارکردها بررسی و بازبینی شود.

پیشنهاد می شود در برنامه ریزی استراتژیک دانشگاه به کارکردهایی که بالاترین اولویت را دارا هستند بیشتر توجه شود.

منابع

- زوار، تقی؛ بهرنگی، محمد رضا؛ عسگریان، مصطفی؛ و نادری، عزت الله (۱۳۸۶). ارزشیابی کیفیت خدمات مراکز

Quarterly Journal of Educational Psychology

Islamic Azad University Tonekabon Branch

Vol. 6, No. 1, spring 2015, No 21

Journal of Educational
Psychology

University functions from the Islamic Azad University (Ardabil Branch) students' perspective Ardabili)

Yusef Namvar^{1*}, Azam Rastgo¹, Sadredin Satari¹

1) Assistance professor of Islamic Azad University, Ardebil, Iran

*Corresponding author: yosefy650@yahoo.com

Abstract

This study aim is to evaluate the university functions from viewpoint of Islamic Azad University, Ardabil Branch. Research method is field study. Population of research in this research are all of students who study in Islamic Azad University (Ardabil branch). 514 person of students from university were selected as a sample by random stratified sampling. Required data for responding the research questions were collected by researcher made questionnaire and data were analyzed by descriptive and inferential statistic by SPSS software. The results showed that: the university current functions from students' viewpoint of university is lower than mean. Also, university students considered important the presented functions for ideal university. From university student's viewpoint, there is a significant gap between the current position and the ideal position. From university student's viewpoint, science production has the first priority and cultural development and transfer of cultural heritage has the last priority in ideal university function.

Key words: university, function, Islamic Azad University
